

vsako mesto, še man pa za vsako vas, zato se prav lahko zgodi, da akt roma »na izveštaj« v Zagreb namesto v Ljubljano ali v Split namesto v Zagreb itd. Prav rado se to zgodi, če je vlagalec posebno previden in napiše vlogo lepo v cirilici, da bi ta bila hitre rešena. Ako je vloga slovenska potem gotovo gre v Ljubljano »na izveštaj«. Če je v cirilici, pa lahko potuje tudi v Črno Goro! Torej lepo uradno pot, po »bližnicah« se lahko zabodi!

—Š Stanarina in kurivo. Povodom mnogobrojnih zahtev učiteljstva iz novih krajev da se Zakon od 23. jula 1919. rasprostire i u pogledu stana i ogreva na sve krajeve države, naše Udruženje Jug. Učt. učinilo je predlog u Ministarstvu Prosvete da se ovo i ostvari. Čl. 33. Zakona o 23. jula 1919. izrikom pomine da učitelji imaju pravo na stan i ogrev, a specijalnom odlukom Državnog Saveta još ranije protumačeno je: da je ovo pitanje u vezi sa učiteljskim platama. Prema tome logički čl. 88 Zakona od 23. jula 1919., koji govori da se ovaj zakon u pogledu plata ima razprostreti i na nove krajeve, ima se shvatiti da se on odnosi i na učiteljsku stanarinu. — »N. P.«

—Š Všetje let v pokojino. G. Ministar Prosvete odlukom svojom od 23. I. 1923. g. ONBr. 2296. a na osnovu čl. 29., 22. i 88. zakona o narodnim školama, a na predstavljanje Glavnog Odbora Udruženja Jugoslovenskog Učiteljstva odlučio je: Da učiteljima-cama narodnih škola u Dalmaciji, Bosni i Hercegovini Hrvatskoj sa Slavonijom i Sloveniji pravo na penziju pripada od dana postavljenja u učiteljsku službu. Dok ne polože praktični učiteljski izpit nema u pravo na povišicu plate; a po položenom praktičnom izpitu može im se računati najviše pet provedenih godina u stalnoj učiteljskoj službi do moženog praktičnog izpita za penziju i povišice. — »N. P.«

Nove knjige in druge publikacije.

—kpl. **Morski razbojnik.** Spisal kapitlan Frederick Marryat. Iz angleščine prev. J. M. Ljubljana 1923. Cena elegantno vezani knjigi v 192 straneh, 36 Din. Založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

—kpl. **Iv. Pregel: Azazel.** Zala gra v štirih dejanjih. Cena 22 Din. s poštino vred 23 Din. Izšla je v Tiskovni zadrugi v Ljubljani Prešernova ulica 54.

—kpl. **Zlatorog, Baumbach - Funtek.** Cena elegantno vezano 22 Din. Založila knjigarna Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.

—kpl. **Mrtvo mesto.** Rodenbach-Gradnik. Cena broš. 18 Din. vez. 24 Din. Izdala in založila knjigarna Ig. pl. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani.

—kpl. **Knjeginja Maja.** St. P. Bešević. Melodramska bajka u tri čina sa uvertirom, prologom, pevanjem i igrom vila sa velovima. Muzika Petra J. Kristića. Ilustrovala Milica St. Bešević. Beograd 1923. Cena 10 Din. Str. 80. **Državna Štamparja kraljev. Srba, Hrvata i Slovenaca, Beograd.**

Pristopite k „Jugoslovanski Matici“!

Književnost in umetnost.

—k **Zlatorog. Planinska pravljica.** Spisal Rudolf Baumbach. Preložil Anton Funtek. Druga predelana izdaja. Ljubljana 1922. Naš klasični prevajalec Funtek nam je oskrbel novo izdajo prevoda Baumbachove lirsko-epске pesnitve »Zlatorog«, koji tvori osnovo znana slovenska pripovedka iz trentske doline o zlatorogu in rojenicah. Prvič je bil ep preveden v slovensčino leta 1886. O tem prevodu pravi prevajalec sam: »Da moj prevod na mnogih mestih ne izraža popolne divne lepote izvornikove, mi je dobro znano.« Toda kdor pozna izvornik, mora priznati da je že prvi prevod dobro uspel, zlasti če upoštevamo nekatera, za prevod res težka mesta in izraze. Opombe, ki jih je Funtek dodal prvi izdaji, bi bile dobrodošle tudi v drugi. Tu pojasnjuje med drugim nekatera imena cvetic, ki so gotovo še danes precej neznan, na pr. sleč (Rhododendron) obstret (Gems-wurz), mrazova sestrice (Crocusblüte) i. dr. — Umetniško veliko boli dovršena pa je druga izdaja. Tudi kar se tiče jezikovne strani, je uveljavljena in spopolnjena, zlasti pa se odlikuje pred prvo po ritmični ubranosti. Mnogo stihov je spremenjenih,

mestoma cele kfrice: tako na pr. stran 3., 2. kitica, ki je sedaj posebno lepo uspela:

prej:
Molče orjaki zro me v led zaviti,
kadar na tebi mi srce igra;
Italija pod mano v solnčnem sviti
pozdravlja me in sinji val morja.

se glasi sedaj:

Strčeči so vrhovi me zajeli,
ko vrtoglav zrem s tvojega vrha,
počlan pozdravlja me zelen v globeli.
Italija in sinja plan morja.

Zlasti blagoveneče je prenarejena tožba lovca, ko mu postane Jerica nezvesta koje začetek se je glasil prej (str. 80):

Plesaj nai bi, ko mi srce mrže?
Če napačil je pušico strup,
takrat ničev je rešenja up!
Kar je bilo, to pač tudi bodi,
pusti Barba, naj hitim od todi!

sedaj (str. 78):

Smejem nai se ko mi mre srce?
Od puščice, ki je otrovana,
se nikoli ne zaceli rana!
Kar je bilo, moralo je biti.
Pusti, Barba, pusti me oditi.

Sploh je cela pesnitev v novem prevodu kakor prerajena. Toliko je blaglasja in harmonije toliko plastičnosti v jeziku, da se je umetniška cena delu naravnost podvojila. Posebno dovršena je sedaj tudi pesem, ki jo poče Špela trentskemu lovcu (str. 22), ki zveni kakor lepa narodna pesmica. — Knjižica je zelo lično vezana in bo v kras vsaki knjižnici in lepo darilce. Vsekako je prevažalec prav ustregel s to izdajo saj niti ne čutiš, da je spesnil pravljico tuječ tako pristrčno diha iz teh stihov naš domači živelj. In to je nedvomno zaslug prevajalca. —od—

—k **Georges Rodenbach: Mrtvo mesto.** Poslovenil Alojz Gradnik. V Ljubljani 1923. Naš marljivi in priljubljeni pesnik A. Gradnik je zopet obogatil naše prevodno slovnstvo z novim delom. Njegov distingvirani literarni okus nam namči o umetniški ceni prevoda. — Opisuje tragično zgodbo človeka, ki je užil deset let neskalene sreče popočno harmoničnega zakonskega življenja. Potem je mlada žena umrla. »Zanj je bila ta ločitev strašna, spoznal je ljubezen v razkošju potovanjih in v brezdelju in vsak nov kraj je obnavljal idilo ljubezni.« V dnev svojega žalovanja je prišel v Brug v Flandriji, v »mrtvo mesto«. Čutil se je brata tega samotnega in trpečega mesta, začutil je ž njim nemo sorodnost. »Vzajemno pronicanje duše in stvari! Zlasti mesta imajo tako svojo osebnost, svoj poseben duh, jasno izražen značaj, ki odgovarja radosti prvi ljubezni odrekanju, vdovstvu. Vsako mesto je stanje duš in komaj smo v niem, se nam to duševno stanje razodene in se razlije v nas, kakor tekočina, ki se vcepi in vsrka z oseno zraka.« Tako je žaloval v Brugu že pet let. Tu pa sreča nekega dne žensko, ki je bila čudovito podobna njegovi rajni ženi. Gre za njo in odkrije, da je gledališka plesalka. Toda kljub temu se seznani ž njo in podobnost je bila tudi v posameznostih frantantia. Vzame jo proč od gledališča, name je hišo in hodi k njej. Obožuje v njej reinkarnacijo svoje mrtve žene. Toda sčasoma začuti, da se zgublja v nič ta sladka samoprevara, da je podobnost le telesna. Začne spoznavati sramotnost svoje pustolovščine. A nazaj ne more; ni bila več podobnost z ženo, bilo je njeno telo, bila je njegova pozna strast, kar ga je vleklo k plesalki. Nekoč ga je pregovorila, da jo je sprejel v svoji hiši. V njegovi sobi je našla portrete in kito las njegove rajne žene, o kateri pa ni nikdar govoril. Začela ga je frivolno zasmehovati in si ovijala kito okrog vratu. On pa je prestrašen in razjarjen kričal, naj o pusti. Ko ni prenehala, je zbesnel: planil je k njej in jo s kito zadavil. »Bila je mrtva, ker ni znala razrešiti misterija in ker ni vedela, da je bilo tu nekaj, česar se ni smela dotakniti pod kazni svetoskrbnosti.« — Knjižica je umotvor one vrste, ki se ne spušča v zunanje, površno opisovanje in spajanje dogodkov, temveč označi komaj one ki so pomembni za notranji, psihiški potek. Pisateljeva senzitivna, razglablajoča duša je odela preprosto, vsakdanjo snov v obliko, ki te zgrabi in pretrese. Slog je prekrasen, prevod dober in priča o bogatem besednem zakladu prevajalčevem. Ker imajo prevodi namen seznanjati nas s tujo literaturo ter bogatiti in širiti čitateljevo obzorje, bi bilo kaj koristno in priporočljivo da bi imel vsak prevod kratek predgovor o pisateljevem življenju in njegovem umetniškem ustvarjanju. S tem bi knjiga mnogo pridobila na svoji vrednosti. —od—

—k **Iv. Pregel: Azazel.** Zala igra v štirih dejanjih. Ljubljana 1923. Eden najboljših naših sodobnih pripovednikov Iv. Pregel je spisal žaloigro Azazel, ki obravnava svetopisemsko Marijo Magdaleno in njeno ljubezen do Juda in Ješne. Žaloigro bodo predstavljali na ljubljanskem odru. Knjižica je izšla v jako okusni opremi.

—k **St. P. Bešević: Knjeginja Maja.** Melodramska bajka u tri čina sa uvertirom, prologom, pevanjem i igrom vila sa velovima. Muzika Petra J. Kristića. Ilustrovala Milica St. Bešević. Beograd 1923. Sredi današnjega mrzlega realizma — tudi v književnosti — te pozdravlja tole delce kakor tonel solnčni dan. Dvigne te v čarobno kraljestvo fantazije, povede te v pravljici svet vil in gozdnih duhov. Predgovor je napisal S. Pandurović, ki pravi med drugim: »Doduše to nije ni malo moderno i ja Vam proričem, da će Vas »Novi« napasti. Napašće Vas zbog naičnosti, i zato što Vaši stihovi imaju ritma i pravilan i korektan slik.« S temi besedami je podana za tovrstno delo pač dovolj laskava ocena. Toda klub temu je uveren, da »če »Knjeginja Maja« imati svoju stalnu i zahvalnu publiku.« In to je nedvomno istina. Sai pravijo, da vsakdo, ki nima pokvarjenega srca in okusa, čita dobro pravljico rad. Ker pa te pravljici tvori osnovo večnolepi motiv o materini ljubezni, spojen z bajko o vilah, nudi dvojni užitek: poleg estetičnega tudi etični, kar nedvomno povzdiguje vrednost dela. — V prvem činu nas povede pisatelj na zeleno jaso v goro, kjer biva vajo vile in gozdni duhovi. Vile plešejo in prepevajo, dražijo škrate in šumskega čana, nekakega divjega moža. Naenkrat se začuje lovski rog, vile prestrašene pobegnejo, a najlepši med njimi, Jasiki (Trenetlika) se zapletejo dolgi zlati lasje med vejevje cvetočega grma. Prosi pana nai jo reši, toda ta, zločest in razdražen, jo pusti na cedilo. Tu se počavi pred njo mladi kneževič Velibor. Ostrmi nad njeno krasoto: »Evo slika mojih sanj! Evo bitje, koje iščem po vsem svetu!« Odmota ji lasje, njeno tančico pa spravi. Ona ga prosi, naj ji jo vrne, ker sicer izgubi svojo nesmrtnost. Toda on se ne da pogovoriti, temveč jo vabi s seboj: v njenem srcu se vzbudi ljubav do lepega zemljana in odloči se mu slediti. Toda pot jima zastavi močno šumski duh Strahor, ki za kazen oba spremeni v drevesi: njega v bora, njo pa v trenetliko. Medtem pa čakajo doma starši Velibora, da se vrne z lova. Vsi drugi lovci so se vrnili, a o njem ni bilo sledu. Tu pride pastirica Mirjana, ki je skrivoma opazovala ves dogodek v gori. Knez ne verjame njenemu pripovedovanju, toda materino srce kneginje Maje zasluti nesrečo. Poda se v goro na opisan kraj. Ko jo vile zagledajo, se začudeno vprašujejo, kdo je to. Mati! Ko jim ena izmed njih pojasni to besedo, prosi vse šumskega duha, nai se je usmili. Toda on je neizprosno in jih zapodi v goro. Mati pa kliče sina, dokler se pod borom mrtva ne zgrudi. Tu je šumski duh premagan. »Ti si svojom smrćom pobedilac smrti« in sin je rešen ter se vrne v svojo prvotno človeško obliko. — Pisec uvoda povdarja, da bi bilo treba delo uveljaviti na pozornici. Do svoje prave vrednosti bi pa prišlo le na kakem večjem odru, kjer bi se moglo tudi tehnično zadovoljiti okusno izvesti, da bi doseglo pravi učinek. Tudi za šolske odre je igra prikladna, izpadlo bi pač nekoliko skromneje in tekst bi se moral mestoma spremeniti (oziroma izpustiti nekaj). Ker je privlačna snov odeta v čudovito blaglasne stih bi uprizoritev dosegla nedvomno zadovoljiv uspeh. — V.

Naša kulturna organizacija.

OBČNI ZBOR PED. DID. KROŽKA V MARIBORU.

Človek postane pravi človek edino le s pomočjo vzgoje.

Kant.

Še čutimo krepke sunke prestalega voinega viharja. Povsod se nam odkriva novo vna psihoz. Zato prav sedaj, boli kot kdaj predel, stavi človeštvo vse svoje upe na učiteljstvo, da povelje mladino, našo bodočnost, na lepa, vredna pota, da jih z varno roko vodi v pravo življenje, v življenje medsebojne ljubezni, spravljivosti in poštenja.

Težka in odgovorna je učiteljeva pot! Ali učiteljstvo se trnjeve poti strahiti ne sme! Na prei vodi njegova pot: v samovzgoi in samozobrazbi nai išče samega sebe, da bo našlo druge, da mu bode dovoljeno gledati v srca onih, ki jim

jih je izročil narod, v katerih leži narodova in državna bodočnost. Ne pustimo tedaj najresnejši in najpravilnejši rok pedagoških izkušni iz vidika, ki pravi: »Le tam je uspeh, kjer učitelj sam z lepim vzgledom in z dobroto kaže pravo pot navzgor in ie svoji mladini »vzor mož — vzor žena«.

V samovzgoi učiteljstva ie tudi vzgoja naroda.

Ko smo pa z razmišljanjem in vpo- glabljanjem krenili na vrednejša pota, ne pozabljam, da z maturo še nismo dosegli one stopnje znanja, ki je učiteljstvu nujno potrebna. Če nai vrši zadovoljivo vzvišeno nalogo.

V poglobljeni samovzgoji mora slediti najno stremljenje, kako razširiti obzorje. Pač je storila država tu prvi korak z ustanavljanjem Višjih pedagoških šol. Ali koliko jih bo deležnih te dobrote? Ali ne poče slei kot prej večina učiteljstva z maturo na učiteljsku (gimnaziji) v odgovoren poklic? Gotovo! Nikdar pa ta naobrazba ne more in ne sme zadovoljiti onih, ki stremijo po luči in spoznanju, ki hočejo biti pravi voditelji — vzgojitelji svojega naroda!

Po maturi ie vsakega učitelja, ki se zaveda odgovornosti svojega stanu, neizbežna dolžnost da se vpoglopi v oni pango javnega prosvetljanja, kjer čuti največ sposobnosti, največ veselja. Eno pa nam ie skupno vsem, in nihče ne sme tu zanemarati svojega nadaljnega študija: **Pedagogika z vsemi stranskimi vedami!**

Tako razmišljanje in spoznavanje ter želja koristiti sebi in svojemu narodu ie vodilo učiteljstvo Maribora in bližnje okolice, da si je ustanovilo januarja 1921 ped. did. krožek.

Namen krožka.

- organiziranje pedagoškega dela v Mariboru (v vsej Mariborski oblasti);
- proučevanje aktualnih pedagoških problemov in stremenje ter rezultatov eksperimentalne pedagogike in didaktike,
- izsledovanje psiholoških in pedagoških deistev eksperimentalnim potom.

Sredstva:

- Redni sestanki s predavanji za krožkove člane.
 - Javna pedagoška predavanja in drugo.
29. prosinca se ie vršil III. občni zbor. Iz poročila delavne tajnice gđč. Herme Bračičeve posnamemo, da kaže krožek že prav lepe uspehe; seveda težka je pot navzgor. Zaenkrat ie pač le še majhna peščica onih, ki se javljajo s predavanji.

Predavanja.

Vsekakor je bilo v prošlem letu 8. rednih sestankov s sledečimi predavanji: Pedagoška visoka šola. Psihoanaliza — bistvo in pomen za šolo. Moderne zahteve elementarnega pouka. Šolstvo v Ameriki. Telesni in duševni razvoj otroka v najnežnejši dobi. Metoda računstva. Sestankov se ie udeležilo povprečno po 35 do 50 članov, ki so čestokrat prav živahno posegli v debato. Posebno razveseljivo ie bilo dejstvo, da so se teh sestankov udeleževali tudi g. profesorji. Osobito zahvalo pa izraža učiteljstvo g. ravnatelju dr. Tomišku in g. nadzorniku Lichtenwalnerju, ki sta s svojim rednim obiskom in nasvetom podpirala krožkovo delo. Želeti bi bilo, da v bodočem letu pristopajo h krožku zopet prav številno gospodje s srednjih šol in da z aktivnim delom pospešujejo krožkovo delovanje. Vsa čast pa tudi učiteljstvu mariborskih šol, ki ie v tako lepem številu prihajalo k sestankom in posebno še čast šolskim sestram, ki so bile navzoče pri vsakem predavanju.

Čitalnica in knjižnica.

Nad vse razveseljivo je bilo poročilo knjižničarja. Knjižnica p. d. k. ie že pravi zaklad najboljših pedagoških knjig. Naj navedem samo nekaj imen: Meumann, Wuidt, Ebbinghaus, Foerster, Dessoir, Eucken, Kerschesteiner, Scharrelmann, Stern in še mnogo drugih; dalje publikacije Slov. Šol. Mat. Pri današnjih draginskih razmerah ie pač izključeno, da bi si te knjige nabavil posameznik. V lepo opremljeni sobici vabi knjižnica in kopica najboljših revij učiteljstvo, da v miru posveti svoji nadaljnji izobrazbi vsaj par uric v tednu in da ponese ta in oni dober nauk v šolo. Obisk čitalnice in knjižnice ie bil zadovoljiv, vendar bi bilo želeti, da posega učiteljstvo pridneje po delih, ki mu jih nudi krožek. Knjižnica ie sedaj urejena, vse knjige so vezane in ovitane. Vse to delo ie vršil že od ustanovitve krožka